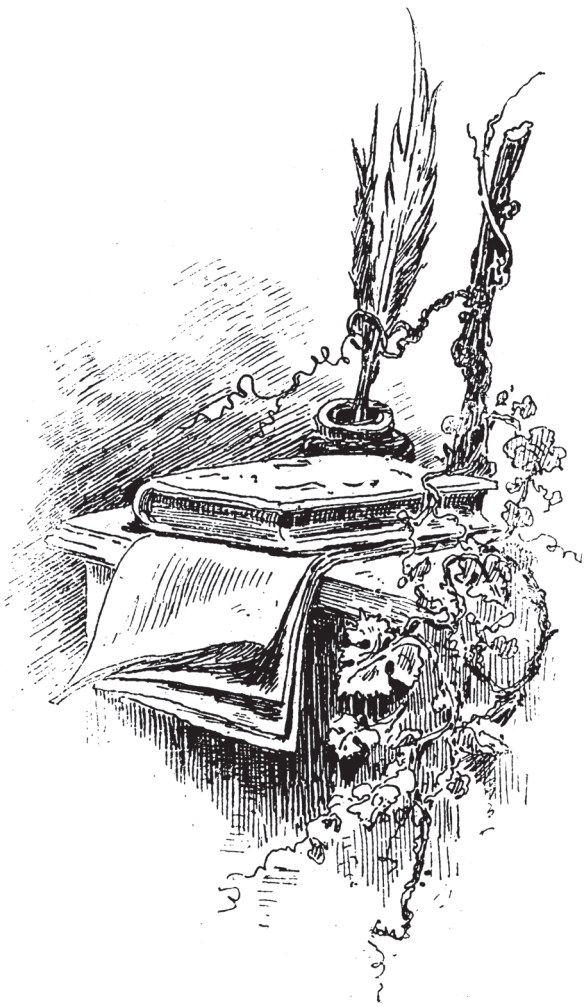

Esrâr-ı Cinâyât

Ahmed Midhat
Efendi

BİRİNCİ BÖLÜM

Öreke Taşı

1

İstanbul Boğazı'ndan Karadeniz'e çıkmak üzere hareket eden gemiler Anadolu ve Rumeli Kavakları arasına geldikleri zaman, bakışları önünde birdenbire mavi renkte o kadar geniş bir alan açılır ki, bunun güzelliğinin seyrine hayran olmaya acele eden gözler, Boğaz'ın iki kıyısında bulunan binaları, tabyaları, hatta Kavaklar ve Fenerler gibi köyleri göremez olurlar.

Karadeniz'in kabarık yüzeyi ile gök kubbenin etekleri birleşirmiş gibi görünerek, bakışlarda oluşan geniş ufku seyre koyulunca insanın gözleri artık Rumeli Feneri'nin üst tarafında ve İstanbul Boğazı bütünüyle bitip de Karadeniz'e henüz çıkmış sayılamayacak bir yerde, Öreke Taşı'nı görebilir mi?

Bunu korku ve çekinme ile gözden uzak tutamayacak olanlar, İstanbul'dan Karadeniz'e çıkanlar değil, Karadeniz'den İstanbul'a girenlerdir. Dolayısıyla yelkenli gemilerin ve özellikle fırtınalı bir havada Boğaz'a girmeye çalışan yelkenli gemilerin içinde olanlar gözlerini bu kayadan hiç ayıramazlar.

Öreke Taşı, uzunluğu dört yüz ve genişliği iki yüz metre kadar büyüklükte ve biçimi bir dereceye kadar yumurtaya benzeyen bir kayadır ki, ortalık yerinin denizden yüksekliği beş-altı metreye kadar varır. Etekleri daha alçak olup dolayısıyla poyraz fırtınası sırasında Karadeniz'in dalgaları kabardığı zaman dalgaların hücumuyla kaya bütünüyle örtülüp yeri bir beyaz köpük içinde kalır ve dalgalar çekildikten sonra tersine etrafındaki sular boşalarak eskisinden daha fazla yükselmiş sanılır. Bu durumda Karadeniz'den Boğaz'a giren gemi içinde bulunup da kayayı seyredecek olsanız, büyük bir deniz canava-

rı sanırsınız ki yunus balığı gibi kâh suya batıp kâh su üzerine çıkarak, her hâlde gemiye hücum ettiğine şüpheniz kalmaz. Çünkü gemilerin içinde bulunanlar geminin salıntısına vücutlarının dengesini ve gözlerinin görme yetisini alıştırarak, sallanan ve yürüyenin gemi değil, kıyıları olduğunu sanırlar.

Boğaz'a girerken sancak bordası hizasında kalan bu taş için Öreke Taşı adını vermiş olduklarını bir türlü anlayamamışızdır. Bir zamanki kadınların pamuk sardıkları fırıldak gibi örekeler ile bu kaya arasında ne benzerlik görüldüğünü kimseden öğrenememiştir. Fakat Karadeniz gemicileri arasında bu taşın bir adı da "Kanlıkaya"dır ki bu adın verilmiş sebebinin pek kolay araştırabilmişizdir.

Sütlüman diye tarif olunan havalarda bile Karadeniz'in suları, Boğaz içine girerek, Boğaz'ın çeşitli yerlerinde hızlarını herkese göstermekte bulunan ve türlü türlü adlarla anılan akıntıları oluşturmak için Boğaz dışında o kadar anafolar, girdaplar oluştururlar ki hiç rüzgâr olmayan havalarda dümen bile almayan yelkenli gemilerin kendilerini bu anafolardan ve girdaplardan kurtarabilip de kolaylık ve esenlikle Boğaz'a girebilmeleri güçtür. Bu tehlikeye fırtınalı havalarda bir de rüzgârın sürükleyici kuvveti eklenirse İstanbul Boğazı'nın gemiciler için ne kadar tehlikeli bir yer olduğunu başka türlü tanımlamaya ve nitelemeye gerek kalmaz.

Zaten Boğaz'ın denizcilik sanatınca da kabul edilmiş olan bu kadar müthiş tehlikelerinden dolayı değil midir ki birkaç seneden beri gerek Anadolu ve gerek Rumeli taraflarına oldukça düzenli ve tertipli birer kurtarma ekibi konulmuştur. Kurtarma ekiplerinin gemileri kurtarmak için olmadıkları ortada ve açıktır. Çünkü kıyıya düşen ve özellikle Öreke Taşı'na çarpan tekneler âdeta kayaya çarpılmış yumurtadan başka bir şeye benzemezler. Yalnızca batan gemiler içindeki adamları kaçınılmaz bir ölümden kurtarmak içindir ki sözü edilen kurtarma ekipleri oluşturulmuş ve konulmuşlardır.

Kurtarma ekiplerinin meydana getirilmesinden önce ise sözü edilen Öreke Taşı o kadar gemi parçalamış ve o kadar adam telef etmiştir ki, bu kayıpların çokluğu da kendisine Kanlıkaya adını vermiştir.

Kanlıkaya'nın Rumeli sahilinde olduğu, Rumeli Feneri'nin üst tarafında bulunduğunu haber vermeliğimizden anlaşılmalıdır. Sözü edilen kaya kıyıya o kadar yakındır ki Rumeli kıyısından hızlıca bir taş atılsa hemen Kanlıkaya üzerine düşebilir. Ancak kaya ile kara arasındaki sular derindir. Kayanın bu Rumeli sahilinde ufacık koy gibi bir de girintisi olduğundan, buna her ne kadar liman denilemezse de, havanın güzelliğine aldanarak balık tutmak için Boğaz'ın dışına çıkan kayıklar birdenbire bir fırtınaya tutulup da kaçacak olurlarsa bazı kere bu ufacık limancığa sığınır. Sözü edilen limancı on, on beş kadar balıkçı kayıklarını almaya yeterli olduğu gibi, her taraftan gelen rüzgârlara ve dalgalara da kapalı olmakla oraya sokulabilen kayıklar fırtına afetinden kendilerini kurtarabilmiş sayılırlar.

Kanlıkaya üzerinde hiçbir bina yoktur. Zira Kafkas'tan, Kırım'dan, Hocabey'den, Tuna vadisinden toplanıp gelen fırtınalara göğüs verebilecek ağaç düşünülemez gibi, yalçın kaya üzerinde yetişecek bitki düşünmek de zordur. Yalnız bunların biraz daha büyüceği ve kabası demek olan deniz otlarından başka bu kaya üzerinde hiçbir şeye rastlanmaz.

Dünyada her şeyin bir zararı varsa bir de faydası olabilmesi, yaradılış yasasının istisna kabul etmeyen hükümlerinden olduğu ve şu Kanlıkaya'nın apaçık ve sürekli bir tehlike demek olan zararı meydanda bulunduğu hâlde, acaba bunun da bir işe yarayıp yaramadığını merak ederek, bazı balıkçılardan soruşturmaya girişmişim.

Yukarıda haber verdiğimiz gibi fırtınalı havalarda bazı balıkçı kayıklarının sığınmasından başka hiçbir işe yaramayacağı inancıyla bu soruyu sormuşken Kanlıkaya'nın bir faydasını daha balıkçılardan haber aldık.

“Yaz mevsiminde bazı meraklı kişiler buraya mehtap sefasına gelirler” dediler. “Sakin havalarda Karadeniz üzerini mehtabın gümüş ışıklarıyla aydınlanmış görmek gerçekten gönüllere ferahlık verir.”

Şu kadar ki buraya gezintiye gelmek için her ne lüzumlu ise birlikte getirmek gereği de ortadadır. Çünkü kaya üzerinde yakacak ot dahi bulunmadığını evvelce haber verdik.

2

Bin iki yüz şu kadar hicri¹ yılına rastlayan temmuz ayının on yedinci salı günü idi ki, İstanbul'da basılan ve dağıtılan gazetelerin birinde ve iç olaylar bölümünde şu haber okundu:

Büyükdere'den şehir postasıyla matbaamıza gönderilen bir mektuptan öğrenildiğine göre, dünkü pazartesi günü Boğaz dışına balık avına giden kayıklardan bazıları dönüşte Öreke Taşı'na yanaşarak üzerine çıktıklarında, orada gayet müthiş bir cinayetin işlendiğini görmüşlerdir.

On beş, on altı yaşlarında olduğu ancak tahmin edilebilecek bir kız öldürüldüğü gibi, yanında iki de erkek cesedi görülmüştür ki, kızın Müslüman olduğu tırnaklarında kına rengi bulunmasından çıkarılıyor. Fakat kıyafeti alafranga imiş. Mak-tul erkeklerin ise Yunan veyahut Maltalı oldukları anlaşılıyor.

Bu şaşkınlık verici keşif hakkında mektup sahibi başkaca açıklamalarda bulunuyorsa da işlenen cinayetin zaten ortada olan olağanüstü önemini göz önünde tutarak sözü edilen ayrıntıları aynen yayımlamaktan kaçındık. Daha sonra yapacağımız araştırmanın göstereceği sonuç üzerine durumu okurlarımıza ayrıntılı olarak sunarız.

Şöyle bir haberin gazetelerde görünmesinin okurların ne derecelere kadar dikkatlerini çekeceği ve meraklarını gerektireceği açıklamaya muhtaç değildir. Ertesi gün de bu konu hakkında

1 Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicretini (miladi 622 yılı) başlangıç alan takvim.

gazetenin açıklamalarda bulunacağı beklenirken açıklama yollu hiçbir şey görülmemesi halkın merakını bir kat daha artırmıştı.

Gerçi memlekette yalnız bir gazete bulunmayıp daha başkaları varsa da doğrudan haber ve bilgi almak öyle her gazeteciye nasip olmayıp birtakımları birbirinden haber çalmak alışkanlığında olmalarıyla, başka gazetelerin verdikleri bilgi şu ilk haberden fazla değildi. Fazla gibi görünen, yazar efendilerin kendi hayalhanelerinde buldukları olaylardan ibaretti.

Daha ertesi, yani perşembe günü yine sözü edilen gazetede şu haber okundu.

Öreke Taşı'nda işlendiğini bir önceki günkü sayımızda bir nebzecik açıklamış olduğumuz korkunç cinayet hakkında Beyoğlu zabıtası tarafından gönderilen resmî yazıyı aşağıda aynen yayımlıyoruz.

... Gazetesi Matbaasına,

Saygıdeğer gazetelerinin dünkü sayısında Boğaz girişinde bulunan ve Öreke Taşı adıyla tanınan kaya üzerinde on beş, on altı yaşlarında bir İslam kızı ile iki nefer de Maltalı ya da Yunan cesetleri balıkçılar tarafından bulunduğu dair bir haber okuduk. Sözü edilen cinayet, içinde bulunduğumuz Rumi¹ ayın on altıncı pazar akşamı, yani pazartesi gecesini işlenerek, ertesi pazartesi günü balıkçıların Büyükdere zabıtasına durumu bildirmeleriyle sözü edilen zabıta tarafından araştırılmasına derhal memurlar gönderildiği gibi, durumun Beyoğlu merkezine de bildirilmesi üzerine, merkez müstantiklerinden Osman Sabri Efendi'nin maiyetine bir teftiş² ve iki de çavuş verilerek derhal cinayet yerine gönderilmişlerdi. Sözü edilen müstantik

1 Hicreti (miladi 622) başlangıç kabul eden güneş yılı esasına dayalı takvim.

2 Teftiş, teftiş memuru: Zabıta kuruluşunda asayiş ve güvenlik hizmetlerinde araştırma ve denetleme hizmetlerini yerine getirmekle görevli özel memur, müfettiş. Kısaca teftiş denilirdi.

tarafından verilen raporun çıkarılan bir kopyası ekte yüksek katınıza gönderilmekle gereğinin yapılması konusunda...

Bir gazeteye gönderilen raporun yerine getirilecek gereği neden ibaret olabilir? Bu “gereğinin yapılması” iki kelimedenden ibaret bir sözdür ki kime hitap ediliyorsa anlamı, “Aklına geleni yap!” demek olur. Gazetecinin aklında ise her şeyden önce gazetesini doldurmak endişesi yer tutmuş olacağı gibi, önceki günkü sayısında yayımlanmış haber zaten okuyucularının pek çok meraklarını uyandırmış olarak dikkatlerini çekmiş bulunduğundan, okurlarının bir kat daha güven ve iç rahatlığı için Müstantik Osman Sabri Efendi'nin raporunun kopyasını da aşağıda olduğu gibi aynen yayımladı.

Mutasarrıflık Yüksek Makamına,

İçinde bulunduğumuz Rumi ayın on yedinci pazartesi günü mutasarrıflık emrine uyarak Teftiş Cemal Efendi ve Ali ve Mustafa Çavuşlar ile birlikte Beşiktaş iskelesinden Rumeli yakasının beş buçuk vapuruna binerek Yenimahalle'ye ve oradan kayıkla Kanlıkaya'ya gidildi ve sözü edilen kayada o gece işlenen cinayetin soruşturmasına başlandı.

Büyükdere merkezinden Mülazım Mehmed Ağa, yanında köy imamı ve iki muhtar ve üç zaptiye¹ olduğu hâlde bizden evvel cinayet yerine vararak, cesetlerin asıl yerlerini ve durumlarını değiştirmek gibi hareketlerde bulunmuştur ki, müstantikin gelişinden evvel bu gibi hareketlerin daha sonra inceleme ve soruşturmaları müşkülata uğratacağı yüksek mutasarrıflık makamının malumudur. Bir cinayet yeri ne durumda ise müstantik gelinceye kadar o durumun asla değiştirilmemesini birkaç keredir arz eylediğim hâlde, henüz bir sonucu görülememesi üzüntü verici.

Her neyse, âcizleri Kanlıkaya'ya vardıkta cesetler evvelce hangi durumda iseler, yine o duruma getirilerek soruşturmaya başlandı.

1 Zaptiye: Polis, jandarma.

Maktul kızın gerçekten İslam olduğu parmaklarındaki kına izinden anlaşılmaktadır. Kendisi on altı yaşından fazla tahmin olunamayacak kadar genç ve lepiska saçlı, gayet güzel ve elbisesi de temiz olduğundan öyle adi karılardan sayılmaz. Yanındaki maktul erkeklerin ise Kefalonyalı oldukları koyunlarında bulunan evraktan ve özellikle kendilerine gönderilmiş alan Rumca mektupların zarfları üzerinde yazılı olan isim ve adreslerinden anlaşılmıştır ki, birisi Leh Sokağı'nda oturan Petri ve öteki Galata'da Kemeraltı'nda Kostı'nin meyhanesi üzerindeki odalarda oturan Mihal'dir.

Genç kızın kimin nesi olduğunu her ne kadar soruşturmaya çalışmışsak da bulabilmek mümkün olamamıştır. Bir de meydanda yaralı olarak her ne kadar bir kız ile iki Kefalonyalı bulunmuşsa da, kayanın Anadolu tarafındaki kıyısı üzerinde birkaç yerde kan lekeleri bulunarak, benim şüpheme göre bunlar başka birkaç yaralının yaralarından akmıştır ki, yaralar hemen ölmelerini gerektirecek yaralardan olmadıklarından, kayık ve sandallarına binerek kaçmışlardır.

Cinayet yerinde mükemmel bir sofrta takımı ile bir ziyafet artıkları mevcut olduğundan oraya mehtap safası için gidilmiş olduğu hâlde, aralarında bir kavga çıkmasıyla işin bu cinayetle sonuçlandığı âciz kanaatimdir.

Bu korkunç cinayete ilişkin incelemelerin tamamlanması konusunda işe yarayacakları için cinayet yerinde ne kadar eşya bulduysa cümlesi ve maktul dahi alınarak evvela Büyükdere'ye ve daha sonra Beyoğlu zabıtasına getirilmiş ve Kefalonyalı maktuller ispitalyaya¹ teslim olundukları gibi, kızın cesedi de kadın hastanesine teslim edilmiştir. Ol babda ve her hâlde emr ü irade hazret-i men lehü'l-emrindir.²

Bazı haber meraklıları vardır ki gazetelerde okudukları haber-

1 İspitalya: Hastane, özellikle gayrimüslimlere hizmet veren yoksullar hastanesi.

2 Emr ü irade hazret-i men lehü'l-emrindir: Yüksek makamlara yazılan yazılarda "bu konuda emir sizindir" anlamında kullanılan bir kalıp.

leri kendi meraklarını gidermekte yetersiz görerek gazete idarehanelerine kadar gelirler. Yazarlar ile görüşürler. Gazetelerde yazılan olaylar hakkındaki bilgi yalnız o kadardan ibaret midir? Yoksa daha fazla bilgi vardır da, her ne düşünceye dayanmakta ise bu kadcarcığı yazmakla mı yetinilmiştir? Buralarını sormaya başlarlar.

Bu gibi soruların, zaten işleri başlarından aşmış olan zavallı yazarları ne kadar rahatsız edeceğini bilseler, belki biraz insaf ederler ise de birtakımları da vardır ki bilgi ve açıklama almakla da yetinmeyerek, o meseleler hakkında yazarın düşünce ve görüşlerini uzun uzadıya sormaya kadar varırlar.

Öreke Taşı meselesi ise gerçekten halkın merakını uyandıran bir garip durum olmakla, Beyoğlu zabıtasının yaptığı açıklamanın yayımlanmasından bir gün sonraki cuma gününün tatil günü olması da uygun görünerek gazeteye o kadar meraklı gelmiş ve her biri başyazarı o kadar sorulara boğmuştu ki, zavallı yazar az kaldı ertesi günkü gazete için hiçbir şey yazmaksızın akşamı edecekti.

Şu kadar ki bu rahatsızlıklar bir bakıma faydalı da oldular. Çünkü Büyükdere'den gönderilmiş olan mektupla, bir de Beyoğlu zabıtasının gönderdiği resmî yazının içeriğinden başka, gazetede bilgi olmadığı ve durumun enine boyuna araştırılması ve incelenmesine de öyle pek olağanüstü bir biçimde önem verilmediği hâlde, gazeteci, âlemin bu kadar merakını görünce bu acayip cinayeti kuşatan sırların açığa çıkarılmasını halka karşı üstlenerek, dolayısıyla meydana şu yazmaya başladığımız romanın temelini oluşturan bir roman çıkarmaya sebep oldu.

Gazeteci kısmı bir şeyin araştırılması ve incelenmesini ciddi olarak merak ederler ise o şeyi ayrıntılarıyla öğrenmeleri düşünülemez. Çünkü her tarafta dostları ve her dostlarının yanında nüfuzları olup özellikle bu dostlar gazeteciye yanlış bilgi verip de eksik-fazla bir şeyin yazılmasına sebep olurlarsa daha sonra birçok taraflardan yalanlamayı davet etmiş olacaklarını da bildiklerinden, gazeteci tarafından istenen bilgiyi mümkün merteye en doğru olarak verirler.

Bizim gazeteci, Öreke Taşı olayı hakkında en eksiksiz bilgi-

yi almak için doğrudan doğruya Beyoğlu müstantiklerinden Osman Sabri Efendi'ye başvurmayı kararlaştırdı. Çünkü zabitanın kendisine gönderdiği resmî yazıdaki bilginin temeli de Osman Sabri Efendi'nin ilk soruşturması üzerine bina edilmişti.

O günkü cuma günü zabitanın tatil olacağı düşüncesi hemen işe girişmesine engel olmuştu. Dolayısıyla ertesi günü yazar efendi Galatasaray'na giderek bazı dostlarından Müstantik Osman Sabri Efendi'nin kim olduğunu sordu. Osman Sabri Efendi yazarın yanına getirilerek prezante¹ edildi.

Bir gazete yazarının, her kim olursa olsun yeni bir dost ile ilk buluşmada, dostluğu kırk yıllık bir dostluk derecesine varırabilmesi işten bile değildir. Fakat yazar efendi Müstantik Osman Sabri Efendi'ye ilk kez dikkatle baktığı zaman, bu adamın öyle hemen kırk yıllık dost derecesine ulaştırılamayacağını anladı. Gazeteci kısmı her bilimden biraz anlamaya muhtaç olduğu gibi ilm-i kıyafeti² daha fazla anlamaya muhtaçtır. Karşısındaki adamın kalbinde ezberlediği şeyi yüzünden ve gözlerinden anlayıp okumalıdır.

Osman Sabri denilen adam “orta boylu” nitelemesini hak ettiği hâlde, kendisini böyle niteleyenler, “alçak boylu” nitelemesini, biraz nezakete aykırı gördükleri için nitelerler. Vücudu için “ince” denilmesi de böyledir. Zira nezakete uyulmaması gerekse “cılız” deyimini uygun görmek gerekirdi. Şu boya, şu vücuda göre ellerini, ayaklarını uzun uzadıya anlatmaya hacet kalır mı!

Bir buçuk arşından ibaret olan şu cılız vücut üzerinde ve özellikle “armut sapı” deyiminin hakkıyla layığı olan bir gardana saplanmış bulunan başını görseydiniz, Osman Sabri Efendi'yi âdeta bir karikatür zannedersiniz. Bu kafayı sekiz arşın, iki parmak uzunluğunda bir boya ve bir arşın, iki parmak genişliğinde bir çift omuz üzerine takmalıydılar ki orantısını bulmuş olsun.

“Fizyonomi” yani ilm-i kıyafet bazı kocaman kafalıların

1 (Fr.) *Présenter*: Tanıştırmak, takdim etmek.

2 İlm-i kıyafet: İnsanın yüzünden ve dış görünüşünden ahlak ve karakterini çıkarma bilgisi.

“mankafa” olduklarına hükmeder. Hakkı da vardır. Çünkü bu kafaların içindeki beyin az olarak, dolayısıyla bir boş sandıktan başka bir şeye benzemezler. Fakat içi dolu olan kocaman kafaların beyince ve onun gereği olan zekâca zenginliğine gözlerden yayılan zekâ ateşleri kılavuzluk eder ki, işte Beyoğlu müstantiklerinden Osman Sabri Efendi’nin kafası da bu kafaların en mükemmellerinden biri idi.

O ateşli gözler hem küçürek, hem yuvarlaktır. Kaşları gözler üzerine yığılmış denilebilecek kadar düşük olup bunların altındaki sivrice burun ile ince dudaklar ve yumru çene Osman Sabri’nin suratında şeytanlık derecesine varan zekânın görünür ve apaçık belirtilerinden sayılır.

Osman Sabri’yi, hafifmeşrep¹ bir adam görececek olsa, bir kukla görmüşçesine hemen kahkahayı koparacağı gelir. Fakat Osman Sabri öyle kahkahalarla karşılanacak maskaralardan olmadığı hâl ve tavrıyla herkese hemen anlatabilir. Bu zamane ucubesinin suratında tebessüm denilen şey pek seyrek olarak görülüp ağzından “gülme” denilen şeye benzer ses çıktığını hiçbir kimse işitmemiştir. Kahkahasını ise bizzat kendisi de bilmez.

Gazeteci, Osman Sabri Efendi’nin ilk tahkikat ve sorgu işlemindeki olağanüstü ustalığını, yaygın şöhreti dolayısıyla işitmiş olup henüz yüzünü görmemiş bulunması, bu konuda bir mübalağa bulunmasına ihtimal verdirilmekte iken, müstantik efendideki kafayı, gözleri görünce mübalağaya hiç imkân olmadığını teslim etti.

Kendi kendine, *Öyle kendini gazetede övdürmekten hoşlanacak ve bununla övünecek bir hevesli önünde bulunmuyorum. Bu adamdan istediğimiz bilgiyi alabilmek için başka türlü hem de pek dikkatli davranmalıdır*, dedi.

1 Hafifmeşrep: Davranışları, içinde bulunduğu toplumun ahlak anlayışına uymayan.